चतुर्थोऽङ्कः ।

(ततः प्रविशति व्योमयानेन गन्धर्वयुग्मम् ।)

(प्रविश्य ।)

एकः - वयस्य रत्नमालिँस्त्वं कुत आगतः ।

रत्नमाली - सखे पद्ममालिन् वृन्दारकवृन्दामन्दवन्दितचरणारविन्दद्वन्द्वस्य महेन्द्रस्य सदःप्रदेशात् ।

पद्ममाली - सखेऽजस्रमुर्वशीवदनसरससरसिजस्रुतगीतिमरन्दरसरसनव्यसनवत्तया विशेषतो यथार्थनिर्लिंपेन्द्रस्य कार्यान्तरप्रवृत्तिं सूचयति तेऽस्मिन् प्रदेशे प्रवृत्तिः ।

रत्नमाली - वयस्यैवमेवैतत् ।

पद्ममाली - तर्हि कारणाभिज्ञोऽसि चेद्वर्णय ।

रत्नमाली - श्रुतं हि मया बार्हस्पत्यस्य कचस्य मुखाद्यन्निखिललेखलेखोल्लेखने निष्खलीनः खलः खलु हिरण्यकशिपुः क्वापि निलीनो भ्रातृशोकेन विनष्टो वेति तत्तदनुरूपकार्ये प्रवृत्तिरिति तर्कयामि स्वामिनः ।

पद्ममाली - (साकूतस्मितम् । सशिरःकम्पम् ।) सखे सम्भाव्यते तथैव ।

रत्नमाली - सखे त्वं पुनः कुतः प्रदेशात् प्राप्तः ।

पद्ममाली - (सहर्षम् ।) सखे सखेदत्वखननोन्मुखप्रदेशाददतिशोभासौख्यमनुभूयागतोऽस्मि ।

रत्नमाली - (सकौतुकम् ।) सखे कस्येति पृच्छामि ।

पद्ममाली - (सानन्दम् ।) शृणु तस्य किल धार्तराष्ट्रैरर्जुनादिभिर्द्विजसङ्घैश्च सेव्यमानतया द्रोणमनुकुर्वतो मन्दरस्याद्रिमहेन्द्रस्य सुमनोऽमृतरत्नोरगशालितया स्वर्गस्य बिलस्वर्गस्य च प्राप्तसाम्याया अपि जीववैरोचनबहलतया तदधिकाया अधित्यकाया उपत्यकायाश्च ।

रत्नमाली - किं तत्रत्यमतिमात्रकामनीयकं वृत्तं च ।

पद्ममाली - (सोत्साहम् ।) वयस्य शृणु । यः किल ।

माणिक्यमौक्तिकसुविद्रुमपुष्पराग-
गारुत्मतेन्द्रमणिवज्रविदूररत्नैः ।।
गोमेदकाञ्चनभरैः शबलः पृथिव्या
निष्कश्रियं नु विदधाति महीध्रवर्य्यः ।।१।।

किञ्च ।

नानानिर्झरसञ्झरज्जलकणव्याप्तच्छदाः पक्षिणो
यत्राभान्ति नु राजहंसनिचये सेर्ष्यत्वमालम्ब्यते ।।
दृप्ताः पक्षजनिव्रणेभ्य इति तान्निर्जीर्णकान् सङ्घशो
यत्नेनापि समुद्गिरन्ति नियतं मुक्तामणीन् भक्षितान् ।।२।।

रत्नमाली - (सश्लाघम् ।) अहो कमनीयता शिखरिशेखरस्य । (सशिरःकम्पम् ।) अहो वर्णनवैदग्ध्यं वयस्यस्य ।

पद्ममाली - सखे शृणु । क्वचिच्चानिशम् ।

देवोरगयक्षाणां कान्तानामप्सरोजनानां च ।।
वदनामलशरदिन्दूच्चयदर्शनतो द्रवन्ति चन्द्रशिलाः ।।३।।

तासां क्वचिन्मकरिकाकृतिशेषसान्द्र-
काश्मीरचन्दनरसैः परिकल्पितानि ।।
चित्राणि राजतशिलातलसंस्थितानि
निष्टप्तहाटकतुलां दधति स्म रम्याम् ।।४।।

रत्नमाली - (सानन्दम् ।) अहो नेत्रानन्दः ।

पद्ममाली - (सानन्दम् ।)

दरीवदनसन्निधौ सततनिष्पतन्निर्झरैः
सुगैरिकविमिश्रितैर्ननु गिरीन्द्रवर्यः क्वचित् ।।
विभाति कृतचर्वणः सुभगवीटिकाया रसं
समुद्गिरति यत्नतो धृतविलासिसाम्यः सदा ।।५।।

(पुनः सानन्दम् ।) क्वचित्प्रदेशे ।

रमणीजनकृतमृगमदचित्राणि स्वर्णभूमिकायां वै ।।
तद्देहद्युतिभूम्यां शृङ्गारस्याङ्कुरा इवाभान्ति ।।६।।

रत्नमाली - (साह्लादम् ।) अहो निवाससौख्यं सूचयति ते वर्णनपिशुनः ।

पद्ममाली -

क्वचन महोद्धतकरिवरनिकरं दृष्ट्वाथ बृंहितं श्रुत्वा ।।
सजलाम्बुदतद्गर्जितविचित्तचित्ता नदन्ति किल शिखिनः ।।७।।

(पुनः सानन्दम् ।) क्वचिच्च परस्परम् ।

परिकम्पिताः समीरैः शिशिरैः सरलै रसालभूमिरुहाः ।।
पल्लवरसनामधुरं लिहन्त इव मञ्जरीरसं भान्ति ।।८।।

यद्वा ।

मरुदान्दोलिततरवः शाखाहस्ताः सुपल्लवाङ्गुलिकाः ।।
तत्रत्याङ्गणरङ्गे लास्यैः संरञ्जयन्ति तत्रत्यान् ।।९।।

रत्नमाली - (सतोषम् ।) अहो युक्तमिदं श्रावणदर्शनं सुखयति मन्मानसमतितराम् ।

पद्ममाली - (पुनः सानन्दम् ।) सखे शृणु त्वम् ।

पुष्प्यत्पुष्पपरम्पराप्रकलिता नीपाः प्रभान्ति स्फुटं
धृत्वा कन्दुकवृन्दमिन्दुनिचयश्लाघ्यं मिलिन्दश्रितम् ।।
तत्रत्यातिविहारतत्परजनान् सम्भावयन्तीति तन् -
मुख्यामोदविनिर्जितास्तरुवरास्तत्क्रीडनायानिशम् ।।१०।।

(पुनः साह्लादम् ।) अयि वयस्य किं वर्णयामि तत्रत्यसुन्दरीजनानां सौन्दर्यम् । शृणु ।

स्वाधिकसौरभमार्द्दववर्णश्रीसंश्रिता वरारोहाः ।।
दृष्ट्वा कण्टकितः संस्तिष्ठति केतकसमूह इह सततम् ।।११।।

रत्नमाली - (सकौतुकम् ।) अहो अधरीकृतमस्मदीयपदम् ।

पद्ममाली - सखे किं वर्णयाम्येकया रसनया । शृणु तावत् ।

दलकुलनिबिडैस्तरुभिः सफलैः सामोदनिर्भरैर्नित्यम् ।।
घर्मक्षुद्दौर्गन्ध्यप्रभवं दुःखं न बाधते यत्र ।।१२।।

किञ्च ।

मधुररससौरभशीतलनिर्मलसलिलैश्च काञ्चनैः कमलैः ।।
अलिकुलझङ्कृतिमुखरैर्बहुझषसञ्चारचञ्चलैस्तत्र ।।१३।।

तन्मकरन्दपरागैर्मणिगणघटितैर्मनोज्ञसोपानैः ।।
रुचिरतरा वाप्यस्ताः सुचिरभृतं तापमपनुदन्ति द्राक् ।।१४।।

किञ्च ।

क्वचिदिन्द्रनीलमणिमेदिनीतले तत्प्रतिफुल्लहल्लककुलं विराजते ।।
रसमुख्यमुकुरमहीतले स्फुटं प्रतिबिम्बितानि सुदृशां मुखानि किम् ।।१५।।

रत्नमाली - (सानन्दम् । सश्लाघम् ।) अहो भगवतो विधेर्विविधविधानवैदग्ध्यं तत्रैव विजृम्भते ।

पद्ममाली - (सौत्सुक्यम् ।) सखे तत्रत्यसौन्दर्यसीधुनयनचषकाभ्यां निपीतं मुहुर्मुहुर्मुखरयति मां तच्छृणु ।

अतिविकसन्ति निरन्तरपाटलपटलानि भान्ति नन्वेवम् ।।
कान्तामुखनिर्मित्यै विधिरचितानि च कपोलफलकानि ।।१६।।

यद्वा तत्रत्यानां कान्तानां तां कपोलसुषमां वै ।।
पश्यन्मोदात्सततं कण्टकितः पाटलीयसमुदायः ।।१७।।

(पुनः सानन्दम् ।) क्वचिच्च ।

हाटकमण्डपिकोपरि वितता व्रततिः प्रदृश्यतेऽजस्रम् ।।
रवितरुदारूपघ्ने रतिकुसुमायुधरुचेः प्रसारः किम् ।।१८।।

क्वचिच्च तत्रत्यानाम् ।

क्वणत्किङ्किणीकङ्कणक्वाणकान्तं
मिलत्कीचकानीचशब्दं नितातम् ।।

अनङ्गस्य साङ्गत्वहेतुर्हि गानं
सखे येऽङ्गनानां सुखस्योन्निदानम् ।।१९।।

रत्नमाली - (सशिरःकम्पम् ।) सखे बह्वभ्यस्तेऽपि सङ्गीतके तच्छ्रवणेनोत्कण्ठते चेतस्तद्वृद्धये ।

पद्ममाली - वयस्यैवमेवैतत् । यतः ।

गानं ज्ञानं च भक्तिश्च श्रवणेन विवर्द्धते ।।
उत्कस्य यतमानस्य पुरुषस्य विशेषतः ।।२०।।

रत्नमाली - सखे सत्यमुपदिष्टं भवता ।

पद्ममाली - (सानन्दम् । किञ्चिन्नेत्रे निमील्य श्रवणसौख्यस्मरणमभिनीय ।) अयि वयस्य किं ब्रवीमि ।

तानोत्तरङ्गतरलः श्रुतिशफरीमूर्च्छनाकमठहृद्यः ।।
सङ्गीतामृतवार्द्धिः स्मृत इह विवशीकरोति मच्चेतः ।।२१।।

(सपरितोषम् ।) साधु वयस्य साधु त्वमेवैतादृशः कृतज्ञः । यतः ।

सङ्गीतस्य मृगाक्षीणां कटाक्षस्य विशेषतः ।।
कवितायाश्च माधुर्यं रसिको वेत्ति तत्परः ।।२२।।

पद्ममाली - (किञ्चिद्विहस्य ।) सखे एवमेवैतत् । शृणु तावदन्यत् ।

पल्लवकरचरणाधरफलवक्षोजप्रसूनमालाभिः ।।
भ्राम्यद्भृङ्गविलोचनगुच्छवतंसप्रमोदकान्ताभिः ।।२३।।

वल्लीमतल्लिकाभिः संश्लिष्टाः शाखिनो वरा भान्ति ।।
खगकुलमञ्जुलशब्दैः कुर्वन्त्यालापमुच्चकैः किं ते ।।२४।।

क्वचिच्च ।

क्रीडातत्परकान्ताश्लिष्टाः कुसुमप्रवर्षिणो वृक्षाः ।।
राजन्ते तन्मोदादश्रुप्रावर्षिणो यथा रसिकाः ।।२५।।

किञ्च ।

इन्दिन्दिराः पतन्तस्तत्सुममकरन्दलोलुपा भान्ति ।।
कामाम्बुदसंवृष्टाः करकाः शृङ्गारवारिणः किं ते ।।२६।।

अन्यच्च ।

पुंस्कोकिलपिकशुकमुखपत्त्रिकुलानां रुतैः स्तुतैरनिशम् ।।
सविनयसत्कृतिवाक्यान्यद्रिवरः प्रब्रवीति ननु पथिकान् ।।२७।।

तत्र स्वविरोधितया किल ।

गुहागतः केसरिणां समूहस् -
तपोधनानां च विभाति रुद्धः ।।
शृङ्गारपृथ्वीशवरेण रोषाच् -
छान्तश्च रौद्रः किमसौ रसो वै ।।२८।।

किञ्च ।

प्रबलतरै रत्नकरैर्न्यक्कृतकृत्स्नान्धकारसङ्घस्तु ।।
कन्दरमन्दिरशरणो भूत्वा निश्चिन्तताम गाद्यत्र ।।२९।।

अन्यच्च ।

रचितैर्महेन्द्रनीलैर्वज्रैर्माणिक्यसङ्घकैर्मार्गैः ।।
भाति गिरीन्द्रः सरितां त्रिभिः प्रवाहैः प्रयाग इव मूर्त्तः ।।३०।।

रत्नमाली - (सानन्दम् ।) अहो वर्णनामृतं श्रोत्रचषकाभ्यां मुहुः पिबदपि न तृप्यति चेतः ।

पद्ममाली - सखे एवमेवैतत् । एकया रसनयाहमपि न वक्तुमीशेऽधुना तावदाकर्णयोपत्यकाकामनीयकम् ।

मृदुतरसुखकरमणिगणचूर्णैः पूर्णा क्वचिद्विभातीयम् ।।
तादृग्विचित्रकशिपूच्चयसंस्तीर्णविलासभूमिरिव ।।३१।।

मिलन्मृगपरम्पराचलनसूर्यजातोल्ललत्-
प्रवाहपरिपूरिता विविधपल्वलैर्लालिता ।।

क्वचिद्धरितबल्वजैः सुखकरैः प्रपूर्णा भृशं
द्वयाय सततं दृशोर्दिशति शीततां पश्यताम् ।।३२।।

किञ्च ।

इन्दीवरशतपत्रैः स्वर्णार्णोजैः प्रफुल्लकल्हारैः ।।
हल्लककुलैर्मिलिन्दैर्नानावर्णैर्झषैर्विमलसलिलैः ।।३३।।

तन्मकरन्दपरागैरामोदैर्मोददानि लोकानाम् ।।
नानासरांसि सततं मणिगणखचितानि पत्त्रिरम्याणि ।।३४।।

अवगाहनाभिलाषं सनत्पिपासां वितन्वन्ति ।।
सुखयन्ति यत्र वसतो वासवसौख्यं प्रपन्नाश्च ।।३५।।

किं बहुना ।

विधिरिव हंसैः सेव्यो द्विजवृन्दैः कञ्जसम्पदा युक्तः ।।
सरसीनिचयो विलसति समरीचिः सर्वतोमुखो यत्र ।।३६।।

यद्यपि विधिसदृशोऽयं सुनीरजाः श्रुतिविहीन इति चित्रम् ।।
युक्तं निलिम्पनिचयैर्युक्तो मुक्ताश्रयो नित्यम् ।।३७।।

रत्नमाली - (सशिरःकम्पम् ।) अयि सखे त्वद्वागमृतपानाय तत्सरःसमूहस्नानाय च दोलायते चेतः । तदपि पायय तावदन्यदपि श्रवणामृतम् ।

पद्ममाली - (साह्लादम् ।) शृणु सखेऽन्यदपि कामनीयकं तत्रत्यम् ।

अनभ्राभ्रैर्मृगैः शाखामृगैर्मृग्यं पथि स्थितैः ।।
भाति यत्रामृतैर्हृद्यमुद्यानं मृदुमृत्स्नया ।।३८।।

ननु सखे ।

गुणयुग्रसयुङ्क्लिष्टं काले लभ्यं समुन्नतं श्लाघ्यम् ।।
वर्णालङ्कृतिघटितं काव्यसदृक्षं रसालफलवृन्दम् ।।३९।।

रत्नमाली - सखे एवमेवैतत् ।

पद्ममाली - किञ्च ।

चामीकरमणिनिकरप्रसृमरकरभरविचित्रिताभ्यां या ।।
उभयतटाभ्यां रम्या प्रवहति विमला सरिद्वरा यत्र ।।४०।।

तज्जलजलजमहीरुहसंश्लिष्टैर्मारुतैरुतैर्वयसाम् ॥
प्रमदाः प्रमदासहिताः सुखिनो विहरन्ति निर्जरा नित्यम् ॥४१॥

अन्यच्च ।

स्तम्बेरमकरनिकरधारायन्त्राद्विनिःसृतैः सलिलैः ॥
वर्षावसरसुशोभा विपुला यत्रोष्णकालेऽपि वै ॥४२॥

मृदुतरसुखकरतारानिकरप्रतिमाच्छरेणुभरभरिते ॥
रमणीयश्वापदगणचरणं यत्र प्रतीरके सुखदम् ॥४३॥

द्रुमसुमपरागपटलैर्लोलद्रोलम्बडम्बरैर्नित्यम् ॥
दुर्दिनमपि ते सुदिनं मन्यन्ते कामिनः सुखाद्यत्र ॥४४॥

रत्नमाली - (सहर्षम् । सशिरःकम्पम् ।) अहो सौष्ठवातिरेकस्तत्प्रदेशस्य । यत्स्वयं सधरोऽपि विशेषतोऽधरीकरोति नन्दनवनरामणीयकम् ।

पद्ममाली - सखे एवमेवैतत् । एकया रसनया कियद्वर्णयामि तेन दिङ्मात्रं प्रदर्शितं परं तत्रत्यं प्रवृत्तं शृणु ।

रत्नमाली - (सकुतूहलम् ।) वयस्य वर्णय वर्णय ।

पद्ममाली -

तदेकदेशे स च दानवेन्द्रो
वल्मीकवीरुत्तृणकीचकाद्यैः ॥
संछन्नदेहः कुरुते तपस्यां
सुरासुरश्लाघ्यतमां विनिन्द्यः ॥४५॥

तत्तपोऽग्निमहाधूमधूम्रं तत्पर्वतादिकम् ॥
निःश्रीकमभवत्सर्वमुपरक्तो यथा रविः ॥४६॥

(सविषादम् ।) किं बहुना क्रमेण त्रिलोक्यपि तादृग्भवितेति ज्ञायते ।

रत्नमाली - (सविषादम् ।) सखे महाननर्थः समजनि । न जानेऽस्य विषवृक्षाङ्कुरस्य कीदृशः परिणामो भविता ।

पद्ममाली - वयस्यालं विचारप्रचारेण यादृशीश्वरेच्छा तादृशमेव भविता ।

(आकाशे घण्टाध्वनिः ।)

पद्ममाली - (आकाशे दत्तदृष्टिः ।) अयि वयस्य घण्टाटङ्कारशब्दिताकाशं मणिगणकिरणकिर्मीरितगगनाङ्गणं किमेतदायाति ।

रत्नमाली - (निपुणं विलोक्य ।) अयि वयस्य ज्ञातः ज्ञातः तुम्बरुपुत्रः कुन्ददन्त इत एवाभिवर्त्तते ।

(ततः प्रविशति विमानेन कुन्ददन्तः ।)

(प्रविश्य ।)

कुन्ददन्तः - (तौ प्रति ।) अयि सखायौ अनामयं पृच्छामि ।

उभौ - भवद्दर्शनेन विशेषतः परं कुतः प्रदेशादागमनं वयस्यस्य ।

कुन्ददन्तः - सत्यलोकादागतोऽस्मि ।

रत्नमाली - कीदृशस्तत्रत्य उदन्तः ।

कुन्ददन्तः - अद्य किल शतमखप्रमुखैर्नानोत्पातशङ्काशबलाशयैः स्तोत्रसन्तुष्टः परमेष्ठी सम्पृष्टः किमेतदरिष्टस्य कारणमिति ।

उभौ - ततः ततः ।

कुन्ददन्तः - ततश्च तेनोक्तम् ।

मत्पुत्राः सनकादयः किल पुरा श्रीमत्प्रभोर्दर्शने
सोत्साहा अगमन् विकुण्ठनिलयं तद्द्वारदेशे तदा ॥
द्वाःस्थाभ्यां प्रतिरुद्धशीघ्रगतयः शेपुस्ततस्तौ द्रुतं
श्रीशेक्षावचनामृतातिसुखिता लोकान्तरं ते गताः ॥४७॥

ततश्च कृपाकूपारेण प्रभुणा तौ जयविजयावेवमाज्ञप्तौ

जन्मत्रये मयि गतौ वैरबुद्धिं मया हतौ ॥
पुनर्वैकुण्ठनिलयं भवन्तावागमिष्यतः ॥४८॥

ततश्च तल्लोकवासिवदनाद्धाहाशब्द इव तौ तल्लोकान्निपेततुः । तावेव हिरण्याक्षहिरण्यकशिपुनामानौ सञ्जातौ तयोर्मध्ये हिरण्याक्षस्तु वराहवपुरावहता विभुना निहतः ।

तज्ज्यायाँश्च महर्षिवर्यहृदयेष्वाश्चर्यचर्यां भृशं
सन्तन्वंस्तनुते सुदुष्करतरां घोरां तपस्यां खलः ।।
श्रीमन्मन्दरपुण्यसानुविषये लब्धुं वरान् दुर्लभान्
भ्रातुः स्वस्य कनीयसो ह्यपचितिं कर्त्तुं कृतान्तोपमः ।।४९।।

इति ।

उभौ - ततः ततः ।

कुन्ददन्तः - ततस्तेनोक्तम् ।

तदेव कारणं देवा अरिष्टस्य न चापरम् ।।
वारणं तस्य तस्या वै वारणं वारणं ततः ।।५०।।

इति । तदन्तरेऽहं ततः प्रचलितः पश्चात्किं तैर्व्यवसितं तन्न जाने ।

पद्ममाली - (सस्मितम् ।) अयि सखायौ साम्प्रतमेतत् ।

अघौघवर्द्धकं दीर्घं त्रिमुखं भयदं सताम् ।।
गङ्गाम्भ इव संवृत्तं वृत्तं दैत्यजनेशितुः ।।५१।।

उभौ - (सस्मितम् ।) एवमेवैतत् ।

(नेपथ्ये महान्कलकलः ।)

भो भो धर्मज्ञा आर्याः गुर्विणीं साम्प्रतमनाथां मामबलां रक्षत रक्षत ।

कुन्ददन्तः - (साश्चर्यम् ।) किमिदं स्त्रियाः परिदेवनमिव श्रूयते । (नेपथ्याभिमुखमवलोक्य ।) हन्त हन्त देवराजस्यापि प्राकृतानामिव सुधर्मेतरप्रवृत्तिः ।

रत्नमाली - (निपुणं निरीक्ष्य ।) अहह एवमेवैतत् ।

यद्भ्रूभङ्गविजृम्भमात्रत इतास्त्रस्ताः समस्ताः पुरा
त्यक्त्वा स्वस्त्रिदशा दिशोदिशमहो लीना महेन्द्रादयः ।।
तत्कान्तामथ गुर्विणीं पतिमतीं पक्षोज्झितां साम्प्रतं
क्रुद्धो हन्ति महेन्द्र एष पविना दैवी विचित्रा गतिः ।।५२।।

पद्ममाली - तन्नोचितमस्माकं स्वामिनोऽनुचितकर्मनिरीक्षणम् ।

(इति निष्क्रान्ताः ।)

(ततः प्रविशति तादृङ्महेन्द्रः कयाधुश्च ।)

(प्रविश्य ।)

कयाधुः - (सत्रासं "**भो भो धर्मज्ञा**" इत्यादि पठति ।)

महेन्द्रः - (सक्रोधम् ।)

पापे पापाङ्कुरं त्यक्त्वा जठरात्साम्प्रतं मम ।।
वज्रेण निहताऽपापा भवित्री त्वं निशाचरि ।।५३।।

(इति वज्रप्रहारोद्योगं नाटयति ।)

(नेपथ्ये वीणाध्वनिः ।)

महेन्द्रः - (श्रुत्वा सविषादम् । नेपथ्याभिमुखमवलोक्य ।) कथं हिंसाविहिंसको देवर्षिः । महान्कार्यविध्वंसः किल समुपस्थितः । (स्वगतम् ।) यः किल प्राचीनबर्हिषं

वेदोदितेन विधिना विशसन्तं पशूनपि ।।
न्यवारयत् स किं नार्य्याः पापमेतत्सहिष्यते ।।५४।।

(ततः प्रविशति देवर्षिः ।)

(प्रविश्य ।)

देवर्षिः - विजयतां देवेन्द्रः ।

महेन्द्रः - (प्रणम्य सलज्जस्तूष्णीं तिष्ठति ।)

कयाधुः - (ससाध्वसं सकम्पम् । प्रणम्य । "**भो भो धर्मज्ञा**" इत्यादि पुनः पठति ।)

देवर्षिः - (सानुकम्पम् ।)

भो भोस्त्वं त्रिदशेश्वरोऽसि सबलो वज्रं सुघोरं करे
वृत्रत्रासविनाशनेऽतिनिपुणं नित्यं सतां रक्षणे ।।

स त्वं तेन हि गुर्विणीं पतिसुहृद्धीनां सुदीनां स्त्रियं
हन्तुं नार्हसि दीनवत्सलतया श्लाघ्योऽसि लोके यतः ।।५५।।

महेन्द्रः - (किञ्चित्सक्रोधलज्जम् ।) भगवन् ।

नोच्छेद्याः शिशवस्तथाप्यहिशिशूँश्छिन्दन्ति लोकाः स्त्रियोऽ-
प्यछेद्या विशसन्ति यत्नभरतो व्याघ्रीस्तथा च द्रुमाः ।।

नोत्पाट्या अपि पाटयन्ति सविषाँस्ताँस्तद्वदेषा ध्रुवं
वध्या लोकभयाङ्कुरस्य पृथिवीलोकत्रयीश्रेयसे ।।५६।।

नारदः - (सानुकम्पास्मितम् ।) अयि देवराज राजनीतिपरेण भवता तथ्यमेव कथितम् । परम् ।

नैतस्या जठरेऽस्ति लोकभयदो दैत्येन्द्रतुल्यः खलः
किन्तु श्रीशसमर्चकेषु सततं शंस्यस्सतां सम्मतः ।।

नाश्चर्यं विषकारणे जलनिधौ दृष्टः सुधासम्भवस्-
तस्माद्दैत्यपरिग्रहोऽयमधुना त्याज्यो मदाज्ञावशात् ।।५७।।

किञ्च ।

लोकघोरभयाङ्कुरं मन्यसेऽयं सुरेश्वर ।।
स एव नाशने तस्य भविता हेतुरर्भकः ।।५८।।

महेन्द्रः - (किञ्चित्सहर्षम् । सविनयम् ।)

मातृष्वसुः शुभतरं प्रबलं च गर्भं
यो दारयन्करुणया रहितः स चाहम् ।।

वज्रं तदेव निशितं स च शत्रुपक्षः
क्षिप्रं तथाप्यथ जहामि भवन्निदेशात् ।।५९।।

नारदः - (सपरितोषम् ।) अयि देवेन्द्र धर्मविनयसुधोदधिमन्दरधराधरस्य तवोचिततरमेतत् । यतः ।

धर्मेण विनयेनापि तत्याजासून् सुदुस्त्यजान् ।।
दधीचिः प्रत्यभिज्ञातु तस्य वज्रं करे तव ।।६०।।

महेन्द्रः - (सविनयम् अञ्जलिं बद्ध्वा ।) भगवन् देवर्षे दातुमर्हस्यनुज्ञां देवलोकगमनाय । (इति निष्क्रान्तः ।)

कयाधुः - (सास्रं सकम्पम् ।) (देवर्षेः पादयोर्निपतति ।) ("**भो भो धर्मज्ञा**" इत्यादि पुनः पठति ।)

नारदः - (सानुकम्पम् ।) वत्से उत्तिष्ठ उत्तिष्ठ । अपगतसाध्वसासि । यतः

साध्वसध्वंसने धीरो गोवर्द्धनधरः स्वयम् ।।
तत्पादाब्जरतो गर्भे धृतस्तस्माद्भयं कुतः ।।६१।।

कयाधुः - (उत्थाय ।) (सास्रं सविनयमञ्जलिं बद्ध्वा ।) भो भगवन् भवदभयदानप्रभावेण भग्नभयास्मि संवृत्ता । तथापि अधुना सर्वास्वपि दिक्षु किमपि नाधारभूतं पश्यामि ।

नारदः - (सानुकम्पास्मितम् ।) अयि वत्से त्वमेवं चिन्ताचयक्ष्वेडाकूपारप्लवनं मा कृथा मदभयदानतरणिं समारुह्य धैर्यप्रतीरमवलम्बस्व ।

कयाधुः - भगवन् हितमेवोपदिष्टं कृपालुना भवता परं दुस्तरः खलु व्यसनार्णवो हतभाग्यानामस्मादृशानाम् । यतः । आत्मीयं पदमपि निधातुं साम्प्रतं पृथ्वीं न प्रपश्यामि ।

नारदः - (सानुकम्पम् ।) वत्से मैवं व्यथिष्ठाः । एहि तावन्मदाश्रमपदसेवनेन वत्सपदसदृक्षं कुरु व्यसनवाराशिम् ।

कयाधुः - यथा गुरुचरणानामाज्ञा ।

(इति निष्क्रान्तौ ।)

।। इति श्रीनृसिंहविजयनाम्नि नाटके चतुर्थोऽङ्कः ।।